

มิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรคทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี

สู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

Cultural Capital Dimensions Based on Intellectual Creativity in Music Culture

Towards Enhancing Sustainable Community Potential

สุชาติ แสงทอง

Suchat Saengthong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Humanities and Social Sciences Faculty, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

E-mail; suchat.s@nsru.ac.th

Received January 6, 2024; Revised April 2, 2024; Accepted April 22, 2024

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมดนตรีมีบทบาทในการสะท้อนสังคมที่ทำให้เกิดค่านิยมและความเชื่อทางผลงานดนตรี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรคทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสังเคราะห์เอกสาร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับผู้ทางวัฒนธรรมดนตรี จำนวน 10 คน ของการดำเนินการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า มิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรคทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี ทั้งด้านดนตรีวิทยา ปรัชญาดนตรี และต้นทุนจินตนาการกับการออกแบบงานวิชาการดนตรีที่หลากหลาย ทั้งนี้ องค์ความรู้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษเกี่ยวกับดนตรี กวี และศิลป์ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางปัญญาแห่งชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา โดยผ่านองค์ความรู้และภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้ความสามารถทางความคิดเชิงสร้างสรรค์สู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน และต่อยอดการพัฒนาทุนวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ตลอดจนการสร้างมูลค่าที่จะส่งผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: มิติทุนวัฒนธรรม; การสร้างสรรคทางปัญญา; วัฒนธรรมดนตรี; ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

Abstract

A music culture, which plays a role in reflecting society, creates values and beliefs in musical works. This research aimed to study the cultural capital dimensions based on intellectual creativity in music culture towards enhancing sustainable community potential through qualitative research and data collection from a synthesis of the documents and participatory action learning with 10 music cultural experts.

The study revealed that cultural capital dimensions based on intellectual creativity in music culture, including musicology, music philosophy, and the cost of imagination, were used to design a variety of academic music works. However, this knowledge was beneficial to the study of music, poetry, and art in the intellectual innovation and creation of communities upstream on the Chao Phraya River through the knowledge and wisdom, learning processes, creative thinking, and abilities towards sustainable community potential, we continued to develop more valuable cultural capital and create value that will effectively benefit the local area.

Keywords: cultural capital dimensions; intellectual creativity; music culture, sustainable community potential

บทนำ

ทุนวัฒนธรรม คือ ทุนที่สำคัญของชุมชน ซึ่งการจะพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีศักยภาพจะต้องเข้าใจ วัฒนธรรมชุมชน ซึ่งกระแสโลกาภิวัตน์ และวัฒนธรรมโลกที่เข้ามาในประเทศไทย ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทย ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชนท้องถิ่น และระดับประเทศ อันก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนความอ่อนแอของทุนทางสังคมที่ยึดโยงกับวิถีชีวิต และค่านิยม ดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ตามมา (บำรุง บุญปัญญา, 2549) โดยเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับเปลี่ยนจาก สังคมเกษตรกรรม สู่สังคมอุตสาหกรรมและสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้สร้างกระแสหลักของการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมใน 5 กระแสหลัก ได้แก่ ความทันสมัย ความกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว ความเป็นเสรี และความเป็นสากล (ศุภวุฒิ สายเชื้อ, 2554) การเข้ามาของวัฒนธรรมโลกที่ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลต่อทุนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งทางด้านวิถีชีวิต ทักษะคิด ความคิด ความเชื่อ และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึง กระบวนการเรียนรู้ และพฤติกรรมการบริโภคนิยม (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา, 2551) ทำให้ชุมชนท้องถิ่น มุ่งแสวงสร้างอัตลักษณ์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัย (Sub- culture) ในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกันบนพื้นฐานของศักยภาพ ความเข้มแข็งใน ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะอย่างมีประสิทธิภาพ

ทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่างๆ ได้อย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะชุมชนที่มีความโดดเด่น และความหลากหลายทางวัฒนธรรมดนตรี ทั้งนี้ หากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมดนตรีได้อย่างเต็มที่ จะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ทางปัญญาแห่งคุณค่า เชิงสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพยากรทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ที่ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงและความมั่งคั่งในทุกมิติ (ชัยประนิณ วิสุทธิผล, 2554) กลยุทธ์ที่ดีที่สุดในการรับมือกับโลกาภิวัตน์ จึงไม่ใช่การเดินตามอย่างคนตาบอด หรือปิดตัวเองอย่างคนหูหนวก แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งรอบด้านเพื่อการประยุกต์โลกาภิวัตน์ให้กลายเป็นเครื่องมือรับใช้การสร้างสรรค์ทางปัญญาให้เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ชุมชนท้องถิ่น จึงมีทางเลือกที่จะจมปรักกับวิถีคิดจากที่ประเทศมหาอำนาจชั้นนำกำลังทอดทิ้ง หรือ การเรียนรู้อย่างลึกซึ้งถึงภูมิปัญญาแบบใหม่ที่กำลังจะเป็นอนาคตของชุมชนท้องถิ่นที่ได้ถือฤกษ์งามยามดี คือวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นวัตถุดิบ และความเชี่ยวชาญในการแปรเปลี่ยนทุนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ทุกมุมโลกให้การยอมรับและชื่นชม ดังนั้น ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นคุณค่าและมูลค่าของวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรทางปัญญาของการนำเอาแนวคิดวัฒนธรรมที่ดั่งาม ซึ่งมีการสั่งสมมานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีทั้งเป็นสิ่งที่จับต้องได้และเป็นทั้งสิ่งที่จับต้องไม่ได้ โดยการนำวัฒนธรรมเหล่านั้นมาแปลงและพัฒนาทำให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้นและสร้างมูลค่าที่จะส่งผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งนี้ จังหวัดนครสวรรค์ หรือชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คน ตลอดจนเป็นพื้นที่ ที่มีคนหรือกลุ่มคนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์มาอาศัย ตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ จนเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน หรือแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน

จากการศึกษาเชิงพื้นที่ของผู้วิจัย พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่พบในชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ไทย จีน ญวน ลาว มอญ และมุสลิม อย่างไรก็ตาม พหุลักษณะทางวัฒนธรรมชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา นับว่าเป็นการดำรงอยู่ของสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กอปรกับชุมชนดังกล่าวประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มากมาย ซึ่งมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ มิติ อาทิ ความแตกต่างในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา เป็นต้น แต่ที่น่าสนใจชุมชนต่าง ๆ นั้นสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสมลงตัว จากปรากฏการณ์ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เห็นภาพสะท้อนทางสังคมที่บ่งบอกถึงความพยายามในการเชื่อมประสานของกลุ่มชน รวมถึงภาพการปรับตัวของชุมชนในมิติต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมักมีองค์ประกอบหลายๆ อย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนชุมชนและสังคมดังกล่าวให้เกิดความสมดุล ความเหมาะสมลงตัวของการดำรงอยู่ร่วมกันทางสังคมมักมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่คอยเชื่อมประสานให้คนแต่ละกลุ่มสามารถยอมรับในการมองถึงความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมของผู้คน ความเชื่อ ประเพณี รวมถึงความแตกต่างสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชุมชนคนต้นแม่น้ำเจ้าพระยาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ไม่

ควรละเลย อาจกล่าวได้ว่า ความพยายามสร้างอัตลักษณ์ (Identity) ของผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกันนั้นถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจได้แก่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และอื่นๆ เป็นต้น โดยสิ่งที่ปรากฏในเชิงสังคม มักจะพบเห็นถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน บางครั้งมีข้ออ้างเกี่ยวกับระบบความคิดที่ขัดแย้งกัน รวมถึง ระบบความเชื่อและศาสนาที่แตกต่างกัน ตลอดจน ขนบธรรมเนียมปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่ไม่เหมาะสมลงตัวซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นภาพสะท้อนของความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในทางกลับกันจำเป็นต้องหากระบวนการและวิธีการต่างๆ ในการอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้มีการยอมรับในความแตกต่าง ซึ่งอาจเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า การรวมชอมทางวัฒนธรรม ที่สามารถส่งผลต่อการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของคนในสังคมได้ ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาและช่วงเวลาของการอพยพเข้ามาแตกต่างกันตามวาระต่าง ๆ ที่สามารถสืบค้นข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ และจากประวัติศาสตร์บอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยังสามารถบอกเล่าให้ข้อมูลได้เป็นการเล่าเรื่องผ่านประวัติความเป็นมาของการอพยพสู่ประเทศไทย ซึ่งการตั้งถิ่นฐานของแต่ละกลุ่มคนในจังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะและรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ประเพณี พิธีกรรม การประกอบอาชีพของชุมชนที่สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมดนตรี

วัฒนธรรมดนตรีจะมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีบทบาทในการสะท้อนสังคมเป็นอย่างมาก การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสรรค์บทเพลง การพัฒนารูปแบบดนตรีก็แสดงให้เห็นว่า สังคมนั้นมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งดนตรีเป็นสิ่งที่มามีบทบาทในการสะท้อนสังคม ได้แก่ ค่านิยมและความเชื่อทางผลงานดนตรีขึ้น อาทิ ค่านิยมของสังคมในผลงานดนตรี ค่านิยมเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย ค่านิยมเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางดนตรีของต่างชาติ ค่านิยมเกี่ยวกับบทเพลง ค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาดนตรี และความเชื่อของสังคมในผลงานดนตรี อาทิเช่น ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในเรื่องของการรักษาโรค ความเชื่อในเรื่องพิธีกรรม ความเชื่อในเรื่องศาสนา ความเชื่อในเรื่องการพัฒนาและเผยแพร่ดนตรี ซึ่งคนในสังคมมีความเชื่อถือเชื่อมั่นว่าการดนตรีจะมีการพัฒนาขึ้น และต้องได้รับการอนุรักษ์ เพื่อให้คงอยู่และมีวิวัฒนาการมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การค้นหาตัวตนต่อการจัดกระบวนการใหม่ในการเรียนรู้จำเป็นต้องกำหนดพื้นที่ในการสร้างสรรค์งานที่ส่งผลต่อพื้นที่ทางกายภาพร่วมกับพื้นที่ทางวัฒนธรรมรวมถึงจินตนาการอื่น ๆ โดยการสร้างกรอบการค้นหาทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ทางความคิดให้พบ แล้วนำมาใช้ในการสร้างกระบวนการใหม่ ๆ ให้เกิดกับการเรียนรู้และการสร้างสรรค์งาน นับเป็นโจทย์สำคัญต่อการบูรณาการทุกส่วนให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกันรวมถึงการให้ความสำคัญต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรมดนตรีที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ที่สะท้อนความเป็นวิถีชีวิตของคนและบรรพบุรุษทางสังคมที่อยู่ในพื้นที่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ การดำรงอยู่ การปรับตัวและการสำรวจองค์ความรู้ ดังนั้น การศึกษาถึงมิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยศึกษา

เกี่ยวกับดนตรี กีฬา และศิลปะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางปัญญาแห่งชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์ ที่เกิดขึ้นบนความแตกต่างหลากหลาย รวมถึง ภูมิปัญญา บรรทัดฐานทางสังคม โดยมีระบบความคิดเชื่อและประเพณีวัฒนธรรม ที่แตกต่างต่อการสร้างงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบนความหลากหลาย ซึ่งถือว่าเป็นองค์ความรู้ในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษามิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ มีการศึกษาเอกสาร แนวคิด ที่สามารถเติมเต็มความรู้ สามารถสรุป ได้ดังนี้

ทุนวัฒนธรรมกับนวัตกรรมทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์

ทุนวัฒนธรรม หมายถึง คุณค่าที่บุคคลได้รับจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม จนกลายเป็นคุณสมบัติติดตัวที่เอื้อให้บุคคลสามารถนำไปเพิ่มพูนมูลค่าของตน คือ ทุนวัฒนธรรมที่แฝงฝังอยู่ในกาย ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุ และทุนวัฒนธรรมที่อาศัยการสถาปนา (Bourdier, 2007) โดยเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม และชุมชน สู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ เหมือนเช่นแมงมุมที่เป็นตาข่าย เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเป้าหมายที่เป็นความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2556) ทุนวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับคุณค่าที่เป็นความรู้ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ อันเกิดจากการค้นคว้าและการค้นพบ โดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมถึง ค่านิยมและความเชื่อที่เป็นคุณค่าทางสังคมโดยส่วนรวม (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2551) โดยทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เป็นคุณค่าและมูลค่าทางวัฒนธรรม ในสังคมให้มีความชัดเจน สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง (Hoebel, 2010) ประกอบด้วย 1) ต้องมีนัยทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านใดด้านหนึ่งที่ถือว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่นนั้นๆ 2) ทุนทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม 3) กลุ่มทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน 4) มีบทบาทในการผลักดันทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ 5) เป็นที่รวมแห่งองค์ความรู้ ที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น 6) ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีต่อกัน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่น เป็นสิ่งที่มีมูลค่าและให้คุณค่าต่อวิถีชีวิตของชุมชน ท้องถิ่น ที่สั่งสมกันมาเป็นพื้นฐานดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิต (เอี่ยม ทองดี, 2558) ได้แก่ การประดิษฐ์ การค้นพบ (Discovery) การหยิบยืม (Borrowing) การแลกเปลี่ยน (Exchange) การแพร่กระจาย (Diffusion) เป็นสิ่งที่ส่งเสริมความมั่งคั่งให้กับท้องถิ่นได้ ดังนั้น ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในส่วนที่เป็นคุณค่าซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นไปสู่ความต้องการที่

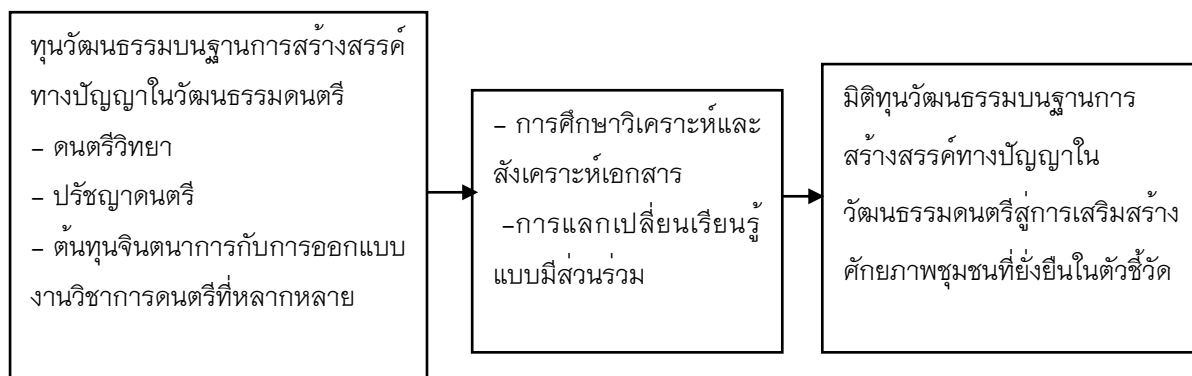
จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง จากการเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิตตามคติความเชื่อ การเข้าถึงความสงบ การเข้าถึงอุดมการณ์ และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมที่ได้แสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะ โดยมีลักษณะที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม มีการคิดค้น รวบรวมสร้างสรรค์ ซึ่งเปรียบเสมือนสินทรัพย์มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Assets) ที่คำนึงถึงการคงอยู่ของคุณค่าทางวัฒนธรรม การแสวงหาจุดที่เหมาะสมของการให้ความสำคัญกับระดับคุณค่าที่แตกต่างของวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ และสัมผัสไม่ได้ (Tangible and Intangible culture) ถือว่ามีความจำเป็นสำหรับการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ และการพัฒนาในทุนทางวัฒนธรรมของคุณค่าทางวัฒนธรรม จากคุณค่าทางสุนทรียภาพ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางวิชาการ และคุณค่าทางสังคม ทั้งนี้ ยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) จากการปรับตัวจึงเป็นสิ่งที่ชุมชนท้องถิ่น มีอาจปฏิเสธได้ ภายใต้เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)” และ “นวัตกรรม (Innovation)” เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการบริหารจัดการ ประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นออกมาได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพสูงสุด (ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2552) โดยทุนวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ทางปัญญาของชุมชนเป็นสิ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดมูลค่า ผลผลิต องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรวมถึงประเพณี ที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม อีกทั้งต้นทุนทางสังคมที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นวิถีชีวิตของความเป็นชนชาติ และชาติพันธุ์ ซึ่งจะแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (दनัย นิลสกุล และ นพดล ตั้งสกุล, 2558) การสร้างอัตลักษณ์ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงกายภาพกับสังคม ที่เกิดในสภาพแวดล้อมตามกรอบของสังคมวัฒนธรรมที่พื้นที่นั้นตั้งอยู่ ซึ่งความสัมพันธ์นี้ได้สร้างความหมายเฉพาะให้กับพื้นที่นั้นต่างจากที่อื่น โดยความสัมพันธ์ระหว่างกายภาพและสังคมนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใต้พลวัตและปัจจัยการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงมีผลให้เกิดการสร้าง ความหมายใหม่ และอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนไปแก่พื้นที่นั้น เป็นวงจรต่อเนื่องไม่สิ้นสุด เมื่อการเปลี่ยนแปลงดำเนินไป อัตลักษณ์จะเปลี่ยนตามทีละน้อยหรือมากตามแต่ระดับของความเปลี่ยนแปลงนั้น (อมรา พงศาพิชญ์, 2555) สิ่งสำคัญของการดำรงรักษาอัตลักษณ์จะอยู่ที่การจัดการความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ที่มีผลต่อการสร้างความหมายใหม่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ซึ่งการที่จะทำความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นของการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี ได้อย่างลึกซึ้ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาศิลปวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงคุณค่าอย่างชัดเจน

การศึกษามิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีเพื่อเกิดแนวคิดใหม่ และมุมมองที่หลากหลายในสังคมการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดดนตรีวิทยา แนวคิดปรัชญาดนตรีศึกษา แนวคิดการประสานเสียง (Gibbons et al., 1994; Kaemmer, 1993; Habermas, 1987) รวมทั้งแนวคิดในการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งในที่นี้เป็น

การศึกษาถึงการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีบนฐานทุนวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในเขตชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย มิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงมิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่การศึกษานี้ คือ จังหวัดนครสวรรค์ หรือชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในหลายๆ ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่มีคนหรือกลุ่มคนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์มาอาศัย ตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ จนเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน หรือแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี คือ เป็นผู้รู้ทางวัฒนธรรมดนตรี ของชุมชนท้องถิ่นในเขตชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์ รวมถึงปราชญ์ทางด้านการเล่นพิณเพ่ง รวมจำนวน 10 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง และสมัครใจในการร่วมตามโครงการวิจัยนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการศึกษานี้ คือ แบบสังเคราะห์เอกสาร ที่มีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ที่มีประเด็นหลัก คือ “ดนตรีวิทยา ปรัชญาดนตรี และต้นทุน

จินตนาการกับการออกแบบงานวิชาการดนตรีที่หลากหลาย โดยผ่านองค์ความรู้และภูมิปัญญา เป็นอย่างไร?”

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้ จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ได้ผลเป็นข้อมูลพื้นฐาน เป็นกรอบในการสร้างและพัฒนากรอบแนวคิด (Develop conceptual framework) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Learning) ผู้รู้ทางวัฒนธรรมดนตรี ของชุมชนท้องถิ่นในเขตชุมชนต้นแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนครสวรรค์ รวมถึงปราชญ์ทางการประพันธ์เพลง นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาสังเคราะห์ร่วมกัน สู่การวิเคราะห์ข้อมูลมิติทุน วัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืนในตัวชี้วัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษานี้ โดยใช้การวิเคราะห์ ใน 3 ขั้นตอน คือ 1) การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ให้สามารถลงรหัส (Coding) เพื่อจำแนกประเภทของตัวแปรเชิงคุณภาพให้สามารถแจกแจงนับความถี่ได้ 2) การจัดระบบข้อมูล (Data Organization) คือ การจำแนกประเภทของตัวแปรจัดรวมกลุ่มตัวแปรเป็นองค์ประกอบหรือมิติ (Elements or Dimensions) ของแนวคิด จากนั้นจึงรวมกลุ่มองค์ประกอบให้เป็นแนวคิด (Concepts) เรียกวิธีนี้ว่าแบบจำลองการวิเคราะห์ตัวแปรสู่แนวคิด (Indicator-Concept Model) และ 3) การตีความ (Interpretation) คือ การระบุทิศทางและแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดด้วยการอธิบายและ ตีความ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลนำไปสู่บทสรุป (Conclusion)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า มิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี ประกอบด้วย 3 แนวคิดสำคัญ ได้แก่ แนวคิดดนตรีวิทยา แนวคิดปรัชญาดนตรี และแนวคิดต้นทุนจินตนาการกับการออกแบบงานวิชาการดนตรีที่หลากหลาย ในตัวชี้วัด มีดังนี้

1. แนวคิดดนตรีวิทยา

ดนตรีวิทยาเป็นการศึกษาดนตรีที่มีผลต่อความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อองค์ประกอบของมนุษย์ที่ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้ดนตรีสามารถสะท้อนวิถีคิด สร้างสรรค์ รวมทั้งการสนองตอบต่อสังคมที่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการกระทำของกลุ่มชนในหน่วยย่อยทางสังคม ในมิติของการมีส่วนร่วมของมนุษย์ในสังคมที่มีการเชื่อมประสานซึ่งกันและกัน มาใช้ในการศึกษาถึงสภาวะของตัวตนดนตรีที่มีผลต่อคน ระบบสังคม ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทางสังคมในสภาวะต่าง ๆ ทั้งนี้ ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลมาจากฐานคิดดนตรีที่เกิดจากความเป็นอัตลักษณ์กลุ่มของแต่ละกลุ่มที่พยายามสร้างขึ้นมา

2. แนวคิดปรัชญาดนตรี

ปรัชญาดนตรี เป็นมุมมองของกระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับ การฟังและกระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการที่ไม่เป็นอิสระที่เกี่ยวข้องกับบริบทของความรู้ และการรับรู้ถึงกระบวนการฟังต่าง ๆ ในการคัดสรรข้อมูลจากสิ่งที่ปรากฏในด้านความตั้งใจ ความตระหนักตลอดจนการทบทวน (Produce Revise) ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการรับการสื่อสาร โดยผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจะเกิดขึ้นอยู่กับบริบทของประสบการณ์ในแต่ละบุคคล บทบาทหน้าที่ของดนตรีเป็นตัวสื่อสารไปยังผู้รับสารโดยการแปลผลจากสิ่งที่ได้รับมาและส่งผ่านไปยังสมอง ส่งผลทางด้านจิตใจของผู้รับสาร ที่เป็นตัวสร้างการตัดสินใจในการรับสารเป็นเป็นสัญลักษณ์ในการสร้างความเข้าใจ ถ้ายทอดความรู้สึกต่าง ๆ สู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

3. แนวคิดต้นทุนจินตนาการกับการออกแบบงานวิชาการดนตรีที่หลากหลาย

3.1 ความหลากหลายทางวิชาการของดนตรี (Multi-disciplinary of Music) การบูรณาการศาสตร์ เข้าด้วยกันที่นำมาประมวลทางความคิดที่มีลักษณะเฉพาะทางดนตรีของการปรับเปลี่ยนรับเอา มุมมองเป็นส่วนความคิดกับการรับรู้ทางอารมณ์ ความรู้สึกผนวกกับกับความสัมพันธ์ในความรู้ เน้นแบบแผนรูปแบบบรมของภาพลักษณ์และบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นเอกภาพในงานศิลปะดนตรีต่าง ๆ อาทิเช่น มุมมองการการนำเอาดนตรีไปอธิบายแยกส่วนเชิงฟิสิกส์ จากการกำหนดค่าความถี่ของเสียงดนตรีในแต่ละเสียงเป็นเฮิรตซ์ (Hertz) หรือเปรียบเทียบค่าของเสียงโดยใช้ความยาวของสายซึ่งตั้ง แล้วกำหนดค่าความสั้นยาวของสาย ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้าสายสั้นเสียงสูง สายยาวเสียงต่ำ หรือมวลมาก เสียงต่ำ มวลน้อยเสียงสูง

3.2 พหุลักษณะความรู้ทางดนตรี (Pluri-disciplinary) ภาพสะท้อนการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันผ่านดนตรีที่ปรากฏขึ้นในสังคม ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านปรัชญาความเชื่อ การดำรงชีวิต และอื่น ๆ ซึ่งมองถึงวิถีคิดที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังดนตรี ของแต่ละกลุ่มชนในมุมมองของความสลับซับซ้อนและมีเหตุผลในตัวของมันเอง การศึกษาดนตรีในเชิงพหุลักษณะสามารถอธิบายได้ถึงนัยยะทางดนตรีที่รับใช้สังคมบนพื้นฐานของความแตกต่างบนความหลากหลายที่ดำรงอยู่ร่วมกันในกลุ่มชนบนพื้นฐานของวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีการอยู่ร่วมกันและการหยิбыืมเครื่องดนตรี เพลง วิถีคิดปรัชญา พิธีกรรมอะไรบางอย่างมาใช้ร่วมกัน ที่คำนึงถึงความเป็นตัวตนและยอมรับซึ่งกันและกันในทุกวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

3.3 การข้ามวิทยาการทางดนตรี (Cross-disciplinary) การอธิบายถึงระเบียบวิธีและงานวิจัยที่ทำการสำรวจเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งที่อยู่ภายนอกของสาขาวิชาดนตรี โดยไม่ได้มีการรวมทำการหรือการบูรณาการจากสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการข้ามวิทยาการ จากการบูรณาการในความเป็นสหวิทยาการ ความหลากหลายทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์กันในทุกวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

3.4 สหวิทยาการทางดนตรี (Inter-disciplinary) การค้นคว้าดนตรีในรูปแบบใหม่ที่พยายามบูรณาการข้ามสาขาวิชาต่าง ๆ หลักหนีขอบเขตการศึกษาตามแบบจารีตที่มีอยู่เดิม ๆ ที่เป็นการศึกษากระแสหลัก ที่สัมพันธ์และมีเงื่อนไขในการเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ทางวิชาการเข้ากับระเบียบวิธีวิจัย และมุมมองสาขาวิชาอื่น ๆ หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่หลากหลายเน้นในการแสวงหาเป้าหมายทางดนตรีที่หาทางออกร่วมกัน เช่น เงื่อนไขที่สัมพันธ์กับการศึกษาดนตรีทางสังคม (epidemiology of social music) จะต้องมองถึงศาสตร์ปรัชญาทางการเมือง ศาสตร์ปรัชญาของกลุ่มชนที่มีความคิดต่าง ศาสตร์ปรัชญาทางดนตรีวิทยา ศาสตร์ทางมานุษยวิทยา ศาสตร์ทางสังคมวัฒนธรรมที่เป็นบริบทในการส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม รวมถึงมุมมองของพลังในการใช้ดนตรีเข้าไปสื่อสารกับกลุ่มชนเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ใหม่ที่เป็นพื้นฐานต่อการตัดสินใจและการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหาทางดนตรี ในความรู้ที่เป็นเป้าหมายในทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรีสู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

3.5 การข้ามผ่านพรมแดนความรู้ทางดนตรี (Trans-disciplinary) การผ่านความรู้สาขาวิชา ขณะเดียวกันก็ไม่มีสาขาวิชาใหม่หรือสาขาวิชาพิเศษ (Super discipline) การข้ามผ่านพรมแดนความรู้ (Trans disciplinarily) จึงถูกนำมาใช้ประโยชน์โดยการวิจัยสาขาวิชาโดยลำดับ การวิจัยสาขาวิชาได้ถูกทำให้ชัดเจนมากขึ้นโดยความรู้ข้ามผ่านพรมแดนในแนวทางใหม่ ในการวิจัยสาขาวิชาดนตรีและการวิจัยข้ามพรมแดนความรู้ทางดนตรีจึงไม่ได้มีลักษณะขัดแย้งกันแต่เป็นการเติมเต็มให้กันและกันในวัฒนธรรมดนตรีสู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน

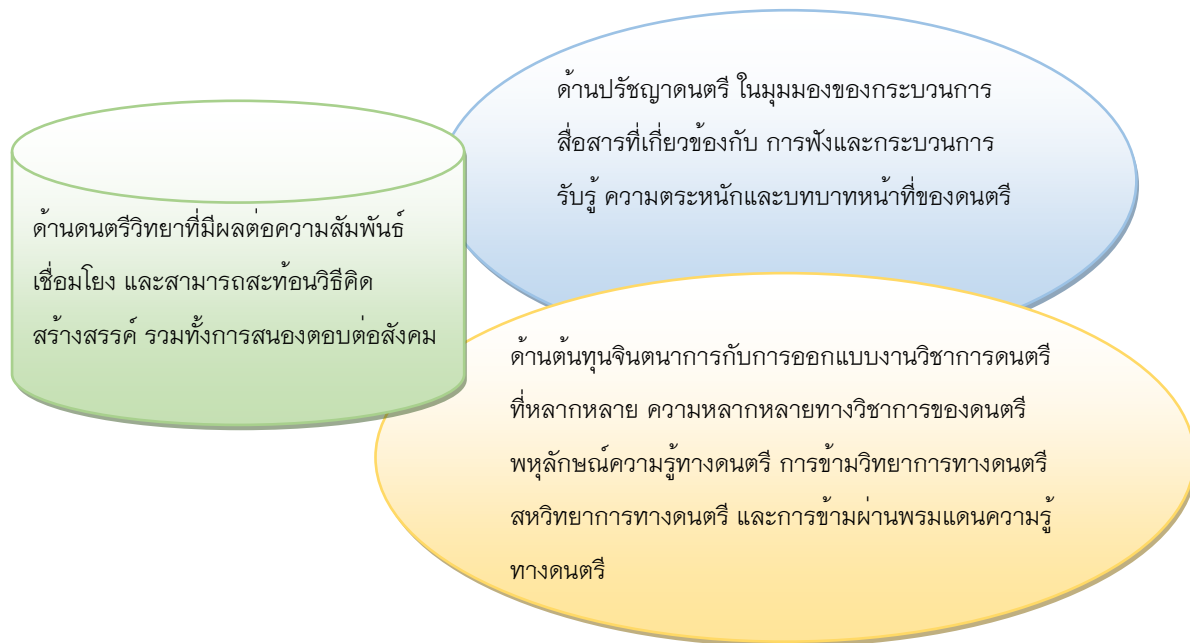
อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า มิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี ประกอบด้วย 3 แนวคิดสำคัญ ได้แก่ แนวคิดดนตรีวิทยา แนวคิดปรัชญาดนตรี และแนวคิดต้นทุนจินตนาการกับการออกแบบงานวิชาการดนตรีที่หลากหลาย โดยผ่านองค์ความรู้และภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้ ความสามารถทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ และความยั่งยืนของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมอันเป็นสิ่งที่บุคคลและชุมชนยึดถือ เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและ กำหนดการกระทำของตนเอง ค่านิยม ของสังคมในผลงานดนตรี จึงเป็นสิ่งที่สังคมยึดถือและกำหนดเกี่ยวกับงานดนตรีที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเชิงพื้นที่ด้านคุณค่า จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของการสร้างงานวัฒนธรรมดนตรีที่นำเอาต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมาหลอมรวม สร้างสรรค์ อธิบาย และรังสรรค์วัฒนธรรมดนตรี ที่สอดคล้องกับบริบทและประสบการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ถือได้ว่า เกิดจากความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการและการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในวัฒนธรรมดนตรี ตลอดจน ผลกระทบในเชิงมูลค่า ที่เกิดจากการต่อยอดในเชิงสร้างสรรค์มูลค่า เช่น การนำอัตลักษณ์วัฒนธรรมดนตรีที่ค้นพบไปสู่การขยายผลเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาเกิดจากการปรับรับและสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลง ที่สอดคล้องกับ

ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์ (2554) กล่าวถึง เชวณัฏฐาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่เกิดขึ้นจนถึงจุดพอดี โดยคนในชุมชนได้สร้างสมในองค์ ความรู้ และประสบการณ์ เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้านและวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ถ่ายทอดกันจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากการคิดและสร้างสรรค์นำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ ที่สอดคล้องกับ วิระวุฒิ วัจนะพุกกะ และ อาทิตยา อรุณศรีโสภณ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนแห่งนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ จากการเป็นนักคิดและคิดอย่างสร้างสรรค์ คือบุคคลที่มีลักษณะมีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหา มองเห็นปัญหาได้รวดเร็วชัดเจน มีความไว และ สามารถเปลี่ยนแปลงความคิด รับความคิดใหม่ ๆ ได้ง่าย นำมาพิจารณา รวมถึง สามารถสร้างความคิด และแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ได้เสมอ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี เป็นกิจกรรมทางสังคมที่สามารถทำความเข้าใจในการมีส่วนร่วมระหว่างคนกับดนตรีตลอดจนการสร้างความคิดตระหนักว่าพวกเขาทั้งหลายนั้นกำลังทำอะไรอยู่ (Kaemmer, 1993) โดยพลังอำนาจทางสังคมนั้นมีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางดนตรี ซึ่งมันไม่ได้เป็นเพียงแต่ที่จะควบคุมเฉพาะสภาวะสังคมแปลกแยก(exotic societies)เท่านั้น แต่จะสามารถควบคุมไปในทุกสภาวะของสังคม ทางมานุษยวิทยาหรือดนตรีวิทยาได้เล็งเห็นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานในการนำไปสู่การพัฒนามุมมองใหม่ในสังคมหนึ่ง ๆ โดยเป็นการเพิ่มค่าของความรู้ลึกถึงความเป็นอยู่ของประชาชนว่าสะท้อนออกมาอย่างไรของวิถีชีวิตต่าง ๆ ในสังคม (Gibbons et al., 1994) ดังนั้น การสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี เป็นความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดที่หลากหลายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันนำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ หรือ สามารถดัดแปลง ปรับปรุงจากความคิดเดิมที่ผสมผสานทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นความสามารถนี้ มีความแตกต่างกันในแต่ละระดับของบุคคล และสามารถพัฒนาขึ้นได้ถ้าได้รับการจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับมิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรคทางปัญญา ในวัฒนธรรมดนตรีสู่การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน สามารถสรุปแสดงดังแผนภาพ

สรุป

ทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนต่างๆ ได้อย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะชุมชนที่มีความโดดเด่น และความหลากหลายทางวัฒนธรรมดนตรี ทั้งนี้ หากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมดนตรีได้อย่างเต็มที่ จะทำให้เกิดการสร้างสรรคทางปัญญาแห่งคุณค่า โดยมีมิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรคทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี ด้านดนตรีวิทยาที่มีผลต่อความสัมพันธ์เชื่อมโยง และสามารถสะท้อนวิถีคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการสนองตอบต่อสังคม ด้านปรัชญาดนตรี ในมุมมองของกระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับ การฟังและกระบวนการรับรู้ ความตระหนักและบทบาทหน้าที่ของดนตรีจากการสื่อสารไปยังผู้รับสารโดยการแปลผลจากสิ่งที่ได้รับมาและส่งผ่านไปยังสมอง ส่งผลทางด้านจิตใจของผู้รับสาร ที่เป็นตัวสร้างการตัดสินใจในการรับสารเป็นเป็นสัญลักษณ์ในการสร้างความเข้าใจ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้สึกต่างๆ และด้านต้นทุนจินตนาการกับการออกแบบงานวิชาการดนตรีที่หลากหลาย ทั้งความหลากหลายทางวิชาการของดนตรี พหุลักษณะความรู้ทางดนตรี การข้ามวิทยาการทางดนตรี สหวิทยาการทางดนตรี การข้ามผ่านพรมแดนความรู้ทางดนตรี ผ่านองค์ความรู้และภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้ความสามารถทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ ในวัฒนธรรมดนตรี ที่ส่งผลในเชิงมูลค่า โดยคุณค่าที่เกิดจากวัฒนธรรมดนตรีสร้างสรรค์ นอกจากจะเป็นพลวัตเชิงคุณค่า สามารถต่อยอดในเชิงสร้างสรรค์มูลค่าสู่การขยายผลเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า มิติทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรคทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี ประกอบด้วย 3 แนวคิดสำคัญ ได้แก่ แนวคิดดนตรีวิทยา แนวคิดปรัชญาดนตรี และแนวคิดต้นทุนจินตนาการกับการออกแบบงานวิชาการดนตรีที่หลากหลาย ดังนั้น การสร้างศักยภาพของการสร้างสรรค์ทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี ดังนั้น ความสัมพันธ์ของดนตรีจะเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การค้นหาวัตถุประสงค์ ความเปลี่ยนแปลง ที่อาจเกิดจากการคิด การสร้างสรรค์ ของความต้องการในกลุ่มที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ ผ่านองค์ความรู้และภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้ ความคิดเชิงสร้างสรรค์สู่ศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืนให้เกิดผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ ได้องค์ความรู้ ทุนวัฒนธรรมบนฐานการสร้างสรรคทางปัญญาในวัฒนธรรมดนตรี สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาทุนวัฒนธรรมต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ทางปัญญา สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับดนตรี กวี และศิลปะ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางปัญญา ที่สามารถสะท้อนถึงผลิตผลอย่างเป็นรูปธรรม ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พรพิไล เลิศวิชา. (2551). *วัฒนธรรมชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

เดือนตุลาการพิมพ์.

ชัยประนิณ วิสุททิผล. (2554). *คุณค่าของเอเชีย เทรนด์ใหม่ที่โลกกำลังเดินตาม ทำไหมต้องเศรษฐกิจ*

สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์และออกแบบ.

ดนัย นิลสกุล และ นพดล ตั้งสกุล. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสำนักในถิ่นที่น่านการค้าเก่าเมือง

อุบลราชธานี. *วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวิจัย*, 14(1), 44-57. สืบค้นจาก

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku/article/view/43977>

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2551). *ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญากับการสร้างสรรค์คุณค่า*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์. (2554). *เขาวนปัญญากับการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน*. *วารสารสถาบัน*

วัฒนธรรมและศิลปะ, 13(1), 27-30. สืบค้นจาก [https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/2490)

[article/view/2490](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/2490)

บำรุง บุญปัญญา. (2549). *วัฒนธรรมชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กร

ชุมชน.

- ระวีวรรณ โอฟารัตน์มณี. (2552). สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น: การศึกษา วิจัย และการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*, 8(20), 56–66. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/archkmitl/article/view/4219>
- รังสรรค์ ณะพรพันธ์. (2556). *ทุนวัฒนธรรมในระบบทุนนิยมโลก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- วีระวุฒิ วัจนะพุกกะ และ อาทิตยา อรุณศรีโสภณ. (2552). ชุมชนแห่งนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์. *วารสารนักบริหาร*, 30(3), 25 –30.
- ศุภวุฒิ สายเชื้อ. (2554). *ประเทศไทยกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์และออกแบบ.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2555). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาคม)*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอี่ยม ทองดี. (2558). *ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน*. *วารสารวัฒนธรรมปริทรรศน์*, 2(3), 16–29.
- Bourdier, P. (2007). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gibbons, M., Limoges, C., Nowontny, H., Schwartzman, S., Scott, P., & Trow, M. (1994). *The New Production of Knowledge: The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*. London: SAGE Publications.
- Habermas, J. (1987). *The Theory of Communicative Action: Reason and The Rationalization of Society*. Boston: Beacon Press.
- Hoebel, E. A. (2010). *Anthropology: The Study of Man*. (3rd ed.). New York: McGraw–Hill.
- Kaemmer, J. E. (1993). *Music in Human Life Anthropological Perspectives on Music*. Texas: University of Texas Press.